[২০০৯]৮ এছ.চি.আৰ. ১২০৯

গণেশ গগৈ

বনাম

অসম চৰকাৰ

(ফৌজদাৰী আপীল নং ১০১৮ চন ২০০৭)

৭ জুলাই, ২০০৯

[ন্যায়াধীশ দলবীৰ ভাণ্ডাৰী আৰু অশোক কুমাৰ গাংগুলী]

সন্ত্ৰাসবাদী আৰু বিঘ্নিতকাৰী কাৰ্যকলাপ (প্ৰতিৰোধ) আইন, ১৯৮৭: ধাৰা ৩(২)(i), ৩(১), ৩(৫) – ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩(৫) আৰু ধাৰা ৩০২ৰ অধীনত আৰোপ কৰা অভিযোগ - ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ৰ অধীনত – ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত হোৱা – আপীলত বিচাৰ কৰা হৈছে: আপীলকাৰীক ভুক্তভোগীৰ হত্যাকাণ্ডৰ সৈতে সংযোগ কৰিবলৈ কোনো প্ৰমাণ নাই – সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্যকলাপ সংঘটিত কৰাৰ প্ৰয়োজনীয় উদ্দেশ্য অবৰ্তমান – ধাৰা ৩(২)ৰ অধীনত আপীলকাৰীক দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে- কিন্তু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত উক্ত ধাৰাটোৰ বিষয় তেওঁৰ সন্মুখত ৰখা হোৱা নাছিল – গতিকে ধাৰা ৩১৩ৰ অধীনত কোনো সঠিক পৰীক্ষা কৰা হোৱা নাছিল – তদুপৰি, ধাৰা ৩(৫)ৰ অধীনত অধীনত আৰোপ কৰা অভিযোগ সেই তাৰিখত আইনত পৰিণত কৰা হোৱা নাছিল – বিশেষ আদালতে অভিযোগ ফ্ৰেমৱৰ্ক কৰাৰ পৰ্যায়ত আৰু আপীলকাৰীক দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ সময়ত অভিলেখত থকা সাক্ষ্যসমূহ বিবেচনা কৰাত ব্যৰ্থ হয় - দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ আদেশ বাতিল কৰা হয় – ভাৰতীয় দণ্ড বিধি, ১৮৬০ - ধাৰা ৩০২ - ফৌজদাৰী কাৰ্য্যবিধি, ১৯৭৩ - ধাৰা ৩১৩।

ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধি, ১৯৭৩: ধাৰা ৩১৩ – উদ্দেশ্য আৰু লক্ষ্য – বিচাৰ কৰা হয়: ধাৰা ৩১৩ৰ বিধানসমূহ হল অভিযুক্তৰ সুবিধাৰ বাবে আৰু তেওঁৰ বিৰুদ্ধে লোৱা সাক্ষ্যত উল্লেখ থকা পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰাৰ বাবে অভিযুক্তক সুযোগ দিয়া– এই বিধানটো স্বাভাৱিক ন্যায় লাভৰ নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰণয়ণ কৰা হৈছে আৰু ইয়াত 'অ'ডি অলটেৰাম পাৰ্টেম' (কোনো ব্যক্তিক বিচাৰ অবিহনে শাস্তি প্ৰদান কৰা নহ'ব আৰু প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ শুনানি লোৱাৰ সুযোগ আছে) নামৰ নীতি-নিয়ম সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে- গতিকে ৩১৩ নং ধাৰাত কৰা পৰীক্ষাটো অত্যন্ত ন্যায্য হ'ব লাগে - মতবাদ/নীতি - স্বাভাৱিক ন্যায় - প্ৰবাদ।

বাসৱৰাজ আৰ পটিল আৰু অন্যান্য বনাম কৰ্ণাটক ৰাজ্য আৰু অন্যান্য (২০০০) ৮ এছচিচি ৭৪০; হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰ আৰু অন্যান্য বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য আৰু অন্যান্য (১৯৯৪) ৪ এছচিচি ৬০২ গোচৰৰ ৰায়ৰ সহায় লোৱা হৈছে ।

প্ৰসংগ গোচৰ:

(২০০০) ৮ এছচিচি ৭৪০ দফা ২৮

(১৯৯৪) ৪ এছচিচি ৬০২ দফা ৩১ৰ পৰা ৩৪ৰ সহায় লোৱা হৈছে।

ফৌজদাৰী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: ফৌজদাৰী আপীল নং ১০১৮/ ২০০৭।

আপীলকাৰীৰ অধিবক্তা- পি.কে. ঘোষ আৰু মনীষ গোস্বামী (মেপ এণ্ড কোম্পানী)

উত্তৰদাতাসকলৰ অধিবক্তা- অবিজিত ৰয় (কৰ্পৰেট ল গ্ৰুপ)।

আদালতৰ ৰায় নিম্ন ধৰণে প্ৰদান কৰা হৈছিল-

ন্যায়াধীশ গাংগুলী- ১) সন্ত্রাসবাদী আৰু বিঘ্নিতকাৰী কাৰ্যকলাপ (প্ৰতিৰোধ) আইন, ১৯৮৭ (ইয়াৰ পিছত 'টাডা (পি) আইন' বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে) ৰ ধাৰা ১৯ (১) ৰ অধীনত অসমৰ গুৱাহাটীস্থিত বিদ্বান বিশেষ আদালতে গোচৰ নম্বৰ ৬৮/২০০১ ত প্ৰদান কৰা ১১/৭/২০০৭ তাৰিখৰ ৰায়ক বিৰোধিতা কৰি এই আপীল দাখিল কৰা হৈছে, যি ৰায়ৰ দ্বাৰা বিশেষ আদালতৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশে টাডা (পি) আইনৰ ধাৰা ৩ (২) (i)ৰ অধীনত আপীলকাৰীক দোষী সাব্যস্ত কৰিছে আৰু তেওঁক আজীৱন কাৰাদণ্ড আৰু ২০০০ টকা জৰিমনা পৰিশোধ কৰাৰ বাবে শাস্তি প্ৰদান কৰিছে।

২) সন্দেহৰ পৰা পাব পৰা সুবিধা প্ৰদান কৰি আন অভিযুক্ত প্ৰেমোধৰ গগৈক দোষমুক্ত কৰা হয়।

৩) গুচৰীয়া পক্ষই অভিযোগ কৰা গোচৰটোৰ তথ্যসমূহ হ'ল যে ২.৯.১৯৯১ তাৰিখে পুৱা প্ৰায় ৭.৩০ বজাত নাওহলিয়া আৰক্ষী চকীৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া উপ-পৰিদৰ্শক বি কলিতাই বৰডুবিৰ থানাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়াক টেলিফোনযোগে অৱগত কৰে যে আগদিনা অৰ্থাৎ ১.৯.১৯৯১ তাৰিখে প্ৰায় সন্ধিয়া ৭.৩০ বজাত কেইজনমান অজ্ঞাত ব্যক্তিয়ে দিননাথ আগৰৱালাক মাৰুতি গাড়ীৰে লৈ গৈছিল আৰু এই খবৰ ২.৯.১৯৯১ তাৰিখৰ সাধাৰণ দিনপঞ্জীৰ দৰজ নং ১৯ যোগে লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল।

৪) ইয়াৰ পিছত ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া প্ৰভাত গগৈয়ে তেওঁৰ ষ্টাফসহ তদন্তৰ বাবে ঘটনাস্থলিত উপস্থিত হয় আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত তেওঁৰ দ্বাৰা এফআইআৰ দাখিল কৰা হয়।

৫) তদন্ত সমাপ্ত হোৱাৰ পিচত ২৫.৯.২০০১ তাৰিখে টাডা (পি) আইনৰ ধাৰা ৩(২)(i) আৰু ৩(৫)ৰ লগতে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩৬৫/৩০২/৩৪ ত আপীলকাৰী আৰু প্ৰেমোধৰ গগৈৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগনামা দাখিল কৰা হয় ।

৬) ইয়াৰ পিছত ১০.১.২০০৩ তাৰিখে বিদ্বান বিশেষ আদালত, অসমে আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ ধাৰা ৩০২ আৰু টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ৩(৫)ৰ অধীনত অভিযোগ গঠন কৰে। বিচাৰত সাক্ষ্য গ্ৰহণ কৰা হৈছিল আৰু আপীলকাৰীক ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ৰ অধীনত পৰীক্ষা কৰা হৈছিল আৰু শেষত ১১.৭.২০০৭ তাৰিখৰ বিবাদিত ৰায়দানৰ দ্বাৰা বিদ্বান বিশেষ আদালতে আপীলকাৰীক টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰিছিল আৰু ওপৰত উল্লেখ কৰা ধৰণে শাস্তি দিয়া হৈছিল।

৭) আপীলকাৰীক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা শ্ৰী পি কে ঘোষে উক্ত ৰায়ৰ বিৰুদ্ধে বিভিন্ন যুক্তি আগবঢ়ায়।

৮) তেওঁৰ প্ৰথম যুক্তি হ'ল যে আপীলকাৰীক ঘটনাৰ সৈতে জৰিত কৰিব পৰা কোনো প্ৰমাণ নাই আৰু সেয়েহে বিশেষ আদালতৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশৰ ৰায় আইনগতভাৱে সম্পূৰ্ণৰূপে খাৰিজ কৰিব লাগে। বিদ্বান অধিবক্তাই আৰু কয় যে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা বিশংগতিৰ বাহিৰেও আপীলকাৰীক কেৱল টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনতহে দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে যদিও সেই ধাৰাত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে একেবাৰেই অভিযোগ গঠন কৰা হোৱা নাই।

৯) বিদ্বান অধিবক্তাই দাবী কৰে যে যিটো অভিযোগ গঠন কৰা হৈছে, তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি তেওঁক টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ৩(৫)ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰিব নোৱাৰি। তেওঁ দাবী কৰে যে টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনত অভিযোগ আৰু ধাৰা ৩(৫)ৰ অধীনত অভিযোগ বেলেগ বেলেগ আৰু এটাক আনটোৰে সামৰি লোৱা নাই। তেওঁৰ আৰু এটা যুক্তি হ'ল যে এইটো স্বীকাৰ্য্য যে ১৯৯৩ চনৰ ৪৩ নং আইনখনৰ ৪ নং ধাৰাৰে টাডা (পি) আইনখনৰ ৩(৫) ধাৰা ১৯৯৩ চনত আইনৰ কিতাপত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে।

১০) বিচাৰ পক্ষই অভিযোগ কৰা মতে এই ঘটনাটো ১৯৯১ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত সংঘটিত হৈছিল। সেয়েহে আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ উত্থাপন কৰিব নোৱাৰি যে তেওঁ এনে এটা ধাৰাত অপৰাধ সংঘটিত কৰিছিল যিটো ধাৰা অপৰাধ সংঘটিত হোৱাৰ দিনটোত প্ৰণয়নে হোৱা নাছিল কিন্তু বহু পিছত আইনখনত সংযুক্ত কৰা হৈছিল।

১১) এই আপীল এই ন্যায়ালয়ত টাডা(পি) আইনৰ ধাৰা ১৯(১)ৰ অধীনত দাখিল কৰা হৈছে যি ধাৰাত তথ্য আৰু আইন দুয়োটা দিশতে আপীলৰ ব্যৱস্থা কৰিছে আৰু এই ন্যায়ালয় প্ৰথম আপীল আদালত হোৱাৰ বাবে সাক্ষ্য-প্ৰমাণসমূহ পৰ্যবেক্ষণ কৰাৰ অধিকাৰ আছে । ধাৰা ১৯(১)ত কোৱা হৈছে:

"১৯. আপীল-(১)সংহিতাত যিকোনো কথা উল্লেখ থাকক বা নাথাকক, বিশেষ আদালতৰ অন্তৰ্বৰ্তীকালীন আদেশৰ বাহিৰে, যিকোনো ৰায়, শাস্তি বা আদেশৰ বিৰুদ্ধে তথ্য আৰু আইন দুয়োটা বিষয়ৰ ওপৰত উচ্চতম ন্যায়ালয়ত আপীল কৰাৰ অধিকাৰ থাকিব।"

১২) এই ক্ষেত্ৰত বিবাদিত ৰায়ৰ পৰা এইটো স্পষ্ট যে গোচৰটোত কোনো প্ৰত্যক্ষ সাক্ষ্য নাই কিন্তু কেৱল পৰিস্থিতিগত সাক্ষ্যহে আছে (বিবাদিত ৰায়ৰ দফা ২০ চাওক)।

১৩) বিবাদিত ৰায়ৰ দফা ৩ৰ পৰা প্ৰতীয়মান হয় যে গুচৰীয়া পক্ষই দহজন সাক্ষীৰ সাক্ষ্য গ্ৰহণ কৰিছিল।

১৪) গুচৰীয়া পক্ষৰ ১ নং সাক্ষী ধৰম চান্দ আগৰৱালা হৈছে মৃতকৰ ভাতৃ। তেওঁ ঘটনাৰ প্ৰত্যক্ষ দৰ্শী নহয়। তেওঁৰ মাকে তেওঁৰ ডাঙৰ ভায়েক দীননাথ আগৰৱালা নিৰুদ্দেশ হোৱাৰ বিষয়ে তেওঁক অৱগত কৰিছিল আৰু তেওঁৰ সাক্ষ্য হৈছে যে কোনে দীননাথ আগৰৱালাক ঘটনাৰ দিনা তেওঁলোকৰ ঘৰৰ পৰা অপহৰণ কৰি হত্যা কৰিছিল তেওঁ নাজানে । গতিকে গুচৰীয়া পক্ষৰ ১ নং সাক্ষীৰ সাক্ষ্য হৈছে যে তেওঁলোকৰ ঘৰৰ পৰা তেওঁৰ ডাঙৰ ভাতৃক অপহৰণ কৰা হৈছিল।

১৫) কিন্তু গুচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষ্য হৈছে যে দিনানাথ আগৰৱালাক নাৰায়ণ দে (গুচৰীয়া পক্ষৰ ২ নং সাক্ষী) ৰ পাণ দোকানৰ পৰা অপহৰণ কৰা হৈছিল।

১৬) গুচৰীয়া পক্ষৰ ২ নং সাক্ষী নাৰায়ণ দেয়ে তেওঁৰ জবানবন্দীত উল্লেখ কৰিছে যে আৰক্ষীয়ে প্ৰস্তুত কৰা বিবৃতিত তেওঁৰ স্বাক্ষৰ লৈছিল যে মৃতকজনক আগদিনা হত্যা কৰা হৈছিল যদিও তেওঁৰ দিননাথ আগৰৱালাৰ হত্যাৰ বিষয়ে কোনো জ্ঞান নাছিল। গুচৰীয়া পক্ষৰ ২ নং সাক্ষীক শত্ৰুতাপূৰ্ণ সাক্ষী বুলি ঘোষণা কৰা হয় আৰু গুচৰীয়া পক্ষই তেওঁক জেৰা কৰে। জেৰাত তেওঁৰ মুল সাক্ষ্যত স্থিতপ্ৰজ্ঞ হৈ থাকিল। জেৰাত তেওঁ সাক্ষ্য দিয়ে যে তেওঁ তদন্তকাৰী বিষয়াৰ আগত উল্লেখ কৰা নাছিল যে দিননাথ তেওঁৰ দোকানলৈ পান লৈ আহিছিল আৰু এখন মাৰুতি গাড়ী তেওঁৰ দোকানৰ ওচৰত উপস্থিত হৈছিল আৰু অভিযুক্ত সকলে গাড়ীৰ পৰা ওলাই অহাৰ সময়ত দিননাথৰ সৈতে কিছু আলোচনা কৰিছিল আৰু তেওঁক গাড়ীৰ ভিতৰলৈ লৈ গৈ মধুটিং অভিমুখে গাড়ীখন চলাই নিয়া হৈছিল ।

১৭) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৩ নং সাক্ষী সুশীল মজুমদাৰকো শত্ৰুতাপূৰ্ণ সাক্ষী ঘোষণা কৰা হয় আৰু তেওঁ সাক্ষ্যত উল্লেখ কৰে যে মৃতকৰ মৃত্যুৰ সন্দৰ্ভত আৰক্ষীয়ে তেওঁৰ পৰা কোনো বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰা নাছিল। একেদৰেই তেওঁক আৰক্ষীয়ে জেৰা কৰিছিল আৰু জেৰাতো তেওঁ নিজৰ মূল বক্তব্যত স্থিতপ্ৰজ্ঞ হৈ আছিল আৰু অতি স্পষ্টভাৱে কৈছিল যে তেওঁ আপীলকাৰী আৰু আনজন অভিযুক্ত ব্যক্তিয়ে নাৰায়ণ দেৰ পান দোকানৰ পৰা মৃতকক অপহৰণ কৰা দেখা নাছিল।

১৮) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৪ নং সাক্ষী জয়ৰাম দাস এজন আৰক্ষী বিষয়া। তেওঁ সাক্ষ্যত উল্লেখ কৰে যে তেওঁ ১৭.৮.১৯৯২ তাৰিখে বৰডুবি থানাত ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া হিচাপে কৰ্মৰত আছিল | তেওঁ তদন্তৰ দায়িত্ব লৈ অভিযুক্তসকলৰ এজনক গ্ৰেপ্তাৰ কৰে আৰু তেওঁক জেৰা কৰি তেওঁ গম পালে যে আপীলকাৰীয়ে দিননাথ আগৰৱালাক ঘটনা সংঘটিত হোৱাৰ অভিযোগ উত্থাপন তাৰিখত অপহৰণ কৰিছিল। জেৰাত গুচৰীয়া পক্ষৰ ৪ নং সাক্ষীয়ে স্বীকাৰ কৰে যে তেওঁ প্ৰেমোধৰ গগৈক তেওঁৰ বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰাৰ বাবে কোনো দণ্ডাধীশৰ ওচৰত হাজিৰ কৰা নাছিল। প্ৰেমোধৰ গগৈৰ তথাকথিত জবানবন্দীৰ পৰা দেখা যায় যে জিম্মাত থকাৰ সময়ত আৰু জেৰাৰ সময়ত এজন আৰক্ষী বিষয়াৰ আগত একেখিনি কথা কোৱাটো একেবাৰেই গ্ৰহণযোগ্য নহয়। গতিকে আপীলকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই সঠিকভাৱে দাবী কৰিছে যে গুচৰীয়া পক্ষৰ ৪ নং সাক্ষীৰ সাক্ষ্য গ্ৰহণযোগ্য নহয়।

১৯) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৫ নং সাক্ষী বিভূষণ গগৈ। তেওঁ কেৱল ৰছীৰে বান্ধি থোৱা মৃতকৰ মৃতদেহটো দেখিছিল আৰু তেওঁক আন এজন ব্যক্তিয়ে জনাইছিল যে মৃতকৰ নাম দীনানাথ আগৰৱালা। তেওঁ গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষী নহয়। তেওঁ স্পষ্টভাৱে কয় যে তেওঁ ভুক্তভোগী দিননাথক কোনে হত্যা কৰিছিল নাজানে |

২০) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৬ নং সাক্ষী সুৰেশ কুমাৰ আগৰৱালাও গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষী নহয়। তেওঁ কেৱল দিননাথৰ মৃতদেহটো চিনাক্ত কৰি কেৱল মৃতদেহৰ হাত-ভৰি বন্ধা ৰছীডাল আৰক্ষীয়ে জব্দ কৰা বুলি কয় আৰু তেওঁ জব্দনামাত স্বাক্ষৰ কৰিছিল|

২১) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৭ নং সাক্ষী প্ৰভাত গগৈ আন এজন আৰক্ষী বিষয়া। তেওঁ প্ৰথমে তদন্তৰ কাম হাতত লৈছিল আৰু তেওঁ সাক্ষী ধৰ্মচান্দ আগৰৱালা আৰু সুশীল মজুমদাৰৰ জবানবন্দী লিপিবদ্ধ কৰিছিল যদিও তেওঁক আদালতত হাজিৰ কৰোৱা নাছিল| তেওঁ এফআইআৰ দাখিল কৰা বুলি উল্লেখ কৰে। জেৰাত তেওঁ পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা ঘটনাটোৰ সৈতে আপীলকাৰী জড়িত থকাৰ বিষয়ে এফআইআৰত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰা নাই বুলি সাক্ষ্য দিয়ে । সাক্ষী সুশীল মজুমদাৰৰ জবানবন্দীৰ সন্দৰ্ভত তেওঁ একো উল্লেখ নকৰিলে। তদন্তৰ সময়ত এই গোচৰত গুচৰীয়া পক্ষৰ ৭ নং সাক্ষীয়ে এফআইআৰ লিপিবদ্ধ কৰিছিল"। অৱশ্যে তেওঁ সাক্ষ্য দিয়াৰ সময়ত আপীলকাৰীজন সংযুক্ত মুক্তি বাহিনী, অসমৰ সদস্য হোৱাৰ বিষয়ে কতো একো উল্লেখ কৰা নাছিল। এফআইআৰত স্পষ্টকৈ উল্লেখ কৰা হৈছে যে "তদন্তৰ দায়িত্ব ইতিমধ্যে মই ললো|" সাধাৰণ পঞ্জীৰ ১৯ নং দৰজৰ প্ৰমাণিত নকল ইয়াৰ সৈতে সংলগ্ন কৰা হৈছে।"

২২) পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা বক্তব্যৰ পৰা স্পষ্ট যে গোচৰটোৰ তদন্ত ইতিমধ্যে আৰম্ভ হৈছিল আৰু তদন্ত আৰম্ভ হ'লেই এফআইআৰ খন ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ১৬২ নং ধাৰাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হয় আৰু ইয়াৰ প্ৰকৃত মূল্য থকা বুলি বিবেচনা কৰিব নোৱাৰি।

২৩) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৮ নং সাক্ষী সত্যৰাজ হাজৰিকাই কেৱল এইটোৱেই উল্লেখ কৰিছিল যে তেওঁ বিচাৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় অনুমোদন লাভৰ বাবে সেই সময়ৰ অসমৰ আৰক্ষী সঞ্চালক প্ৰধানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা জনাইছিল আৰু তেওঁ আন কিছুমান নথি-পত্ৰও দাখিল কৰিছিল| তেওঁ একেবাৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষী নহয়।

২৪) গুচৰীয়া পক্ষৰ ৯ নং সাক্ষী হৈছে ডাঃ এন সোণোৱাল, যিয়ে ভুক্তভোগীৰ মৃতদেহৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা কৰিছিল।

২৫) গুচৰীয়া পক্ষৰ ১০ নং সাক্ষী- বিপুলানন্দ চৌধুৰী আন এজন আৰক্ষী বিষয়া, যিয়ে অসমৰ আৰক্ষী সঞ্চালক প্ৰধানৰ পৰা অনুমোদন লাভ কৰিছিল আৰু অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগনামা দাখিল কৰে। তেওঁ কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ সাক্ষীও নহয়।

২৬) ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা এই আদালতে লক্ষ্য কৰিছে যে ভুক্তভোগীৰ হত্যাকাণ্ডৰ সৈতে আপীলকাৰী জৰিত থকাৰ কোনো প্ৰমাণ নাই।

২৭) ইয়াৰ উপৰিও এই আদালতে বিবেচনা কৰে যে অভিযুক্ত-আপীলকাৰীক ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত পৰীক্ষা কৰোতে বিচাৰ আদালতে অভিযুক্ত-আপীলকাৰীক এটা প্ৰশ্ন সুধিছিল যিটো প্ৰশ্ন একেবাৰে সুধিব লগীয়া নহয় | আপীলকাৰীক তিনিটা প্ৰশ্ন সোধা হৈছিল। তাৰ ভিতৰত দ্বিতীয় প্ৰশ্নটো আছিল এনেধৰণৰ:-

"প্ৰশ্ন নং ২- সাক্ষীসকলে আপোনাক আলফাৰ সদস্য বুলি সাক্ষ্য দিছে?"

২৮) কোনো সাক্ষীয়ে আপীলকাৰীক আলফাৰ সদস্য বুলি সাক্ষ্য দিয়া যেন নালাগে। গতিকে এনেকুৱা প্ৰশ্ন সোধাতো অতি অন্যায় । বিশেষ আদালতে আপীলকাৰীক ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনত দোষী সাব্যস্ত কৰিছে যদিও ধাৰা ৩(২)(i)ৰ উপাদানসমূহ তেওঁক সোধা হোৱা নাছিল। সেয়ে ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ৩১৩ ধাৰাত কৰা পৰীক্ষা উপযুক্ত হোৱা নাই। ধাৰা ৩১৩ৰ বিধান অভিযুক্তৰ সুবিধাৰ বাবে আৰু এই বিধানে অভিযুক্তক তেওঁৰ বিৰুদ্ধে থকা সাক্ষ্যত দেখা দিয়া পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰাৰ সুযোগ দিয়ে । বাসৱৰাজ আৰ পাটিল আৰু অন্যান্য বনাম কৰ্ণাটক ৰাজ্য আৰু অন্যান্য - (২০০০) ৮ এছচিচি ৭৪০ গোচৰত এই ন্যায়ালয়ে ৰায় দিছিল যে সেই বিধানসমূহ অভিযুক্তক অসুবিধাত পেলাবৰ বাবে দিয়া নহয় বৰঞ্চ তেওঁৰ সুবিধাৰ বাবেহে। এই বিধানসমূহ ন্যায়ৰ মৌলিক নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ় লৈ উঠিছে, য'ত 'অডি অলটেৰাম পাৰ্টেম' (সিটো পক্ষ শুনিব) শব্দটোও অন্তৰ্ভুক্ত। গতিকে ধাৰা ৩১৩ৰ অধীনত পৰীক্ষা ন্যায়পৰায়ণতাৰে অনুষ্ঠিত কৰিব লাগিব। এই গোচৰত তেনে কৰা হোৱা নাছিল, যাৰ ফলত এই গোচৰৰ বিচাৰ নিৰপেক্ষভাৱে কৰা হোৱা নাই|

২৯) দেখা যায় যে এই গোচৰত বিচাৰ আদালতে উক্ত আইনখনৰ ধাৰা ৩(৫) আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ গঠন কৰিছিল। কিন্তু আদালতে তেওঁৰ বিৰুদ্ধে উক্ত ধাৰাত অভিযোগ গঠন কৰিব নোৱাৰে, কাৰণ উক্ত ধাৰা অভিযোগ সংঘটিত হোৱাৰ তাৰিখত অৰ্থাৎ ১৯৯১ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত আইনখনত ধাৰা ৩(৫) হিচাপে সংযোগ কৰা হোৱা নাছিল। এইদৰে উক্ত ধাৰাত অভিযোগ গঠন ক্ৰুটিপূৰ্ণ আছিল। অৱশ্যে আপীলকাৰীক কেৱল ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনতহে দোষী সাব্যস্ত কৰা হৈছে আৰু ধাৰা ৩(২)(i) হল এনেধৰণৰ:-

"৩(২) যিয়ে কোনো সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্য সংঘটিত কৰে, (i) যদি এনে কাৰ্য্যৰ ফলত কোনো ব্যক্তিৰ মৃত্যু হৈছে, তেন্তে তেওঁক মৃত্যুদণ্ড বা আজীৱন কাৰাদণ্ডৰ শাস্তি দিয়াৰ লগতে জৰিমনাও বিহা হব|"

৩০) ধাৰা ৩(২)(i)ৰ বিধানটো পঢ়িলে স্পষ্ট হয় যে ধাৰা ৩(২)(i) ধাৰা ৩(১)ৰ সৈতে পঢ়িব লাগিব। ধাৰা ৩(১) তলত উল্লেখ কৰা হৈছে:-

"৩. সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্যকলাপৰ বাবে শাস্তি (১) আইনৰ দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠিত চৰকাৰক ভয় খুৱাবলৈ বা জনসাধাৰণ বা জনসাধাৰণৰ কোনো শ্ৰেণীৰ মাজত সন্ত্ৰাস সৃষ্টি কৰিবলৈ বা জনসাধাৰণৰ কোনো শ্ৰেণীক বিচ্ছিন্ন কৰিবলৈ বা জনসাধাৰণৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মাজত সমন্বয়ৰ ওপৰত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলোৱাৰ উদ্দেশ্যে বোমা, ডিনামাইট বা অন্যান্য বিস্ফোৰক পদাৰ্থ বা জ্বলনশীল পদাৰ্থ বা আগ্নেয়াস্ত্ৰ বা অন্যান্য মাৰাত্মক অস্ত্ৰ বা বিষাক্ত বা ক্ষতিকাৰক গেছ বা অন্যান্য ৰাসায়নিক পদাৰ্থৰ দ্বাৰা বা আন যিকোনো পদাৰ্থৰ দ্বাৰা (জৈৱিক বা

অন্য কোনো ধৰণে) ব্যৱহাৰ কৰি যিকোনো কাম কৰে, যাৰ ফলত যিকোনো ব্যক্তিৰ মৃত্যু বা ক্ষতিৰ সন্মুখীন হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে বা সমাজৰ জীৱনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় যিকোনো সামগ্ৰী বা সেৱাৰ সম্পত্তি ব্যাঘাত বা ক্ষতি কৰা, বা যিকোনো ব্যক্তিক আটক কৰা আৰু চৰকাৰ বা আন যিকোনো ব্যক্তিক কোনো কাম কৰিবলৈ বা বিৰত থাকিবলৈ বাধ্য কৰাৰ বাবে কোনো ব্যক্তিক হত্যা বা আঘাত কৰাৰ ভাবুকি দিয়া, আদি সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য সংঘটিত কৰে।"

৩১) ধাৰা ৩(১)ৰ বিধানটো এই আদালতে কেইবাটাও গোচৰত ব্যাখ্যা কৰিছে আৰু এই সন্দৰ্ভত হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰ আৰু অন্যান্য বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য আৰু অন্যান্যৰ সিদ্ধান্তৰ উল্লেখ কৰিব পাৰি - (১৯৯৪) ৪ এছচিচি ৬০২, য'ত বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে এটা সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্যৰ পৰিসৰ ব্যাখ্যা কৰিছিল যিটো টাডা আইনৰ অধীনত বিতংভাৱে সংজ্ঞায়িত কৰা হোৱা নাই। আইনখনৰ ধাৰা ২ৰ উপ-ধাৰা (j)ত 'সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্য'ৰ অৰ্থ আৰু ধাৰা ৩ৰ উপ-ধাৰা(i)ত উল্লেখ কৰা কথাখিনি একে বুলি সংজ্ঞায়িত কৰা হৈছে।

৩২) সেয়েহে সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্যৰ প্ৰকৃত অৰ্থ আৰু উদ্দেশ্য বুজিবলৈ উক্ত আইনখনৰ ধাৰা ৩(১) অতি প্ৰয়োজনীয়। হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰৰ (উপৰোক্ত) ৫ নং অনুচ্ছেদত প্ৰতিবেদনৰ ৬১৭ নং পৃষ্ঠাত ড° ন্যায়াধীশ এ এছ আনন্দে ৩ নং ধাৰাটো এনেদৰে বিশ্লেষণ কৰিছে:-

"(৫) ৩ নং ধাৰাটো বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যাব যে যিয়েই উদ্দেশ্যেৰে (i) আইনৰ দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠিত চৰকাৰক অতিমাত্ৰা ভয় খুৱাব; বা (ii) জনসাধাৰণক বা জনসাধাৰণৰ কোনো শ্ৰেণীৰ মাজত আতংকৰ সৃষ্টি কৰিব; বা (iii) কোনো শ্ৰেণীক বিচ্ছিন্ন কৰিব" বা (iv) জনসাধাৰণৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মাজত সমন্বয়ত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলোৱা, (ক) বোমা বা ডাইনামাইট, বা (খ) অন্যান্য বিস্ফোৰক পদাৰ্থ, বা (গ) জ্বলনশীল পদাৰ্থ, বা (গ) ব্যৱহাৰ কৰি কোনো কাম কৰে; ঘ) আগ্নেয়াস্ত্ৰ, বা (ঙ) অন্যান্য মাৰাত্মক অস্ত্ৰ, বা (চ) বিষাক্ত গেছ বা অন্যান্য ৰাসায়নিক পদাৰ্থ, বা (ছ) বিপজ্জনক প্ৰকৃতিৰ অন্য কোনো পদাৰ্থ (যিটো জৈৱিক বা অন্যথা হওক) যাৰ ফলত (i) কোনো ব্যক্তিৰ মৃত্যু, বা (ii) কোনো ব্যক্তিৰ আঘাত, (iii) সম্পত্তিৰ ক্ষতি বা ধ্বংস, বা (iv) জীৱনধাৰণৰ বাবে অপৰিহাৰ্য কোনো যোগান বা সেৱাৰ ব্যাঘাত জন্মোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে বা (v) কোনো ব্যক্তিক আটক কৰি চৰকাৰ বা আন কোনো ব্যক্তিক কোনো কাম কৰিবলৈ বা কৰিবলৈ বাধ্য কৰিবলৈ এনে ব্যক্তিক হত্যা বা আঘাত কৰাৰ ভাবুকি দিয়ে, টাডাৰ ধাৰা ৩ৰ অধীনত শাস্তিযোগ্য 'সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্য' সংঘটিত কৰে।"

৩৩) ৩ নং ধাৰাটোৰ পৰা আৰু হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰ (উপৰোক্ত)গোচৰত ধাৰাটোৰ ব্যাখ্যাৰ পৰা স্পষ্ট যে সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্যকলাপৰ বাবে আৱশ্যকীয় বিষয় হল ইয়াৰ বাবে থকা উদ্দেশ্য। সেই উদ্দেশ্য এই গোচৰত একেবাৰে নাই। আনকি অভিযোগতো নাই আৰু সাক্ষ্যতো নাই। গতিকে আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে ধাৰা ৩(৫)ৰ অধীনত অভিযোগৰ গঠন আৰু উক্ত আইনখনৰ ধাৰা ৩(২)(i)ৰ অধীনত তেওঁক দোষী সাব্যস্ত কৰা দুয়োটা আইনগতভাৱে বৈধ্য নহয়।

৩৪) হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰ (উপৰোক্ত) গোচৰত আদালতে স্পষ্ট কৰি দিছে যে বহু ক্ষেত্ৰত সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্য্য হিচাপে কৰা অপৰাধমূলক কাৰ্য সাধাৰণ দণ্ডবিধিৰ অধীনৰ অপৰাধ হ'ব পাৰে। গতিকে টাডা(পি) আইনৰ কঠোৰ বিধানৰ অধীনত অভিযোগ গঠন কৰাৰ আগতে আদালত অতি সাৱধান হ'ব লাগিব। উক্ত আইনখনৰ কঠোৰ বিধানৰ অধীনত অভিযোগ কৰা অপৰাধৰ গুৰুত্বৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এই আদালতে হিতেন্দ্ৰ বিষ্ণু ঠাকুৰ (উপৰোক্ত) (ৰিপৰ্টৰ ৬২৩ নং পৃষ্ঠাৰ ১৪ নং অনুচ্ছেদ)ত, আদালতৰ কৰ্তব্যৰ বিষয়ে অতি স্পষ্টভাৱে ব্যাখ্যা কৰিছিল আৰু যিটো আমি তলত উদ্ধৃত কৰিছো:-

১৪ .... সেয়েহে টাডা আইনৰ অধীনত কৰা অপৰাধৰ বাবে অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ দাখিল কৰাৰ পূৰ্বে নথিত থকা সমলসমূহ পুনৰ পৰীক্ষা কৰিবলৈ অতিৰিক্ত ব্যৱস্থা লবলৈ আৰু অনুসন্ধানকাৰী সংস্থাৰ ওচৰত উপলব্ধ প্ৰমাণ আৰু নথিপত্ৰসমূহৰ ওপৰত বিচাৰ কৰিবলৈ বিশেষ আদালতসমূহৰ ওপৰত এক কঠোৰ দায়িত্ব আৰোপ কৰা হয়। আইনখনৰ কঠোৰ ব্যৱস্থাসমূহৰ লগতে "আইনখনৰ অধীনত অপৰাধসমূহৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত বৰ্ধিত শাস্তিয়ে বিশেষ আদালতৰ কামক আৰু অধিক কঠিন কৰি তোলে, কিয়নো অপৰাধ যিমানেই গুৰুতৰ হয়, সেই অপৰাধটো যাতে এজন অভিযুক্ত ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ গঠন কৰাৰ আগতে আইনৰ চাৰিটা কোণৰ ভিতৰত কঠোৰভাৱে পৰিব লাগে তাৰ বাবে অধিক বিচাৰ কৰা উচিত। যত বিশেষ আদালতে নথিত থকা সমলৰ ভিত্তিত প্ৰাথমিক গোচৰ বিচাৰি নোপোৱাকৈ, টাডা আইনৰ যিকোনো ব্যৱস্থাৰ অধীনত অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ দাখিল কৰিবলৈ পদক্ষেপ লয়, কেৱল অনুসন্ধানকাৰী সংস্থাৰ বিবৃতিৰ ভিত্তিত, ই কেৱল অনুসন্ধানকাৰী সংস্থাৰ ডাকঘৰ হিচাপে কাম কৰে আৰু সন্ত্ৰাসবাদী কাৰ্যকলাপ প্ৰতিহত কৰাৰ পৰিৱৰ্তে 'সন্ত্ৰাসবাদী' কাৰ্যকলাপৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা প্ৰত্যাহ্বান মোকাবিলা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অধিক ক্ষতি কৰে। এনে ক্ষেত্ৰত প্ৰতিকাৰ ৰোগতকৈও বেয়া হব আৰু টাডাৰ ব্যৱস্থাৰ অপব্যৱহাৰ কৰাৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ গ্ৰহণযোগ্য হব, যি অপৰাধী আৰু সমাজ উভয়ৰে বাবে বেয়া হব। সেয়েহে, অনুসন্ধানকাৰী সংস্থাটোৰ দায়িত্ব হৈছে তদন্তৰ সময়ত তেওঁলোকে সংগ্ৰহ কৰা সমলৰ জৰিয়তে বিশেষ আদালতক সন্তুষ্ট কৰা । অনুসন্ধানকাৰী সংস্থাটোৱে গঠন কৰা মতামতৰ দ্বাৰা অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে 'সন্ত্ৰাসবাদী' কাৰ্যকলাপ টাডাৰ অধীনত পৰা-নপৰাৰ মাপকাঠি নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰি । টাডাৰ অধীনত পৰা অপৰাধৰ বাবে এজন অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগপত্ৰ প্ৰস্তুত কৰাৰ পূৰ্বে বিশেষ আদালতে নথিত থকা সমলৰ ভিত্তিত প্ৰথম দৰ্শনতে গোচৰৰ অস্তিত্বৰ বিষয়ে নিজৰ সন্তুষ্টি লিপিবদ্ধ কৰিব লাগিব। টাডাৰ অধীনত কৰা অপৰাধৰ বাবে এজন অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ-পত্ৰ দাখিল কৰাৰ পিছতো আৰু গোচৰটোত সাক্ষ্য গ্ৰহণৰ পিছতো, আইনখনৰ ব্যৱস্থাসমূহ গোচৰটোত প্ৰযোজ্য হয় নে নহয় সেয়া বিচাৰ কৰিবলৈ বিশেষ আদালত অধিক সতৰ্ক হব লাগিব । বিশেষ আদালতে সাক্ষ্যবোৰ সাৱধানে পৰীক্ষা কৰিব লাগে আৰু এইবোৰৰ বিশ্লেষণৰ পিছত টাডাৰ আইনৰ অধীনত কাৰোবাক দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ আগতে অভিযোগৰ প্ৰমাণ টাডাৰ আইনৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ভিতৰত স্পষ্টভাৱে পৰে বুলি সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব লাগে ।

৩৫. এই গোচৰটোত বিশেষ আদালতে অভিযোগ গঠনৰ সময়ত আৰু আপীলকাৰীক দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ সময়ত নথিত থকা সাক্ষ্যসমূহ বিবেচনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিজৰ কৰ্তব্য পালন কৰাত ব্যৰ্থ হৈছে।

৩৬. সেয়েহে এই আদালতৰ স্পষ্ট অভিমত যে গোচৰটোৰ তথ্য অনুসৰি যিহেতু আপীলকাৰীৰ বিৰুদ্ধে উক্ত আইনৰ অধীনত কোনো অভিযোগ গঠন কৰিব নোৱাৰি, ফলস্বৰূপে তেওঁক উক্ত আইনৰ ব্যৱস্থাৰ অধীনত দোষী সাব্যস্তও কৰিব নোৱাৰি। ওপৰত আলোচনা কৰাৰ দৰে এই গোচৰটোত আপীলকাৰী ঘটনাটোৰ সৈতে জৰিত থকাৰ কোনো প্ৰমাণ নাই। সেয়েহে, দোষী সাব্যস্ত কৰি দিয়া ৰায় আৰু আদেশ আইনমতে গ্ৰহণযোগ্য নহয় আৰু সেয়েহে এই ৰায় আৰু আদেশ বাতিল কৰা হয়। আপীল মঞ্জুৰ কৰা হয় আৰু যদি আপীলকাৰী আন কোনো গোচৰৰ সৈতে জৰিত নাই তেন্তে তেওঁক তৎক্ষণাত মুকলি কৰি দিয়া হওক।

আপীল মঞ্জুৰ কৰা হল ।